

AI kompas voor leiders

*Geef richting aan succesvolle
AI-transformatie*

Harry de Haas

Voor leiders & managers die de regie willen pakken
in de snel veranderende wereld van en door AI

AI-kompas voor leiders Preview

Deze preview biedt een eerste kennismaking met de inzichten, ideeën en praktische toepassingen uit het boek AI-kompas voor leiders.

In deze preview lees je: het voorwoord, de inhoudsopgave en krijg je een eerste indruk van hoofdstuk 1: ‘AI versnelt, wat je moet weten’ en hoofdstuk 5: ‘AI in jouw sector en binnen disciplines’.

Voorintekening met early-birdkorting

Tot en met 14 juni a.s. bestaat de mogelijkheid om het boek met korting te bestellen:

- Paperback (inclusief verzending): €19,95 (normaal €24,95)
- E-book (PDF met watermerk): €14,95 (normaal €19,95)

Wil je hiervan gebruik maken? Ga dan naar de bestelpagina via <https://cyaaan.com/aikompas/> of scan deze QR-code

En wil je meer informatie, een keynote of een traject voor jouw organisatie? Mail mij dan op harry@cyaaan.com of kijk op www.cyaaan.com

Veel leesplezier.

Harry de Haas

PS. Na de voorintekening is het boek voor de reguliere prijs verkrijgbaar via www.cyaaan.com, bij BOL en in jouw boekhandel (ISBN 978-94-6533-642-8).

“Essentieel boek over AI en leiderschap voor de belangrijkste ontwikkeling in onze tijd” - CEO grote NL NGO

AI versnelt: organisaties en hun leiders kunnen het nauwelijks bijbenen. Iedereen praat over AI en we praten vaak langs elkaar heen. Beleid ontbreekt, eigenaarschap is onduidelijk en de urgentie groeit met de dag. Dit boek is **hét kompas dat leiders, managers en hun teams nodig hebben** om richting te geven in een tijdperk van exponentiële verandering. Het boek bestaat uit drie delen waarin Harry de Haas je mee neemt van begrip naar beweging. Eerst de **AI-reëliteit** die elke organisatie moet begrijpen: van generatieve AI tot autonome agentie AI, van databescherming tot de EU AI Act. Dan **de impact op jouw organisatie**: wat betekent AI voor jouw sector en jouw discipline(s) in relatie tot de volwassenheid van jouw organisatie, bekeken vanuit de invalshoeken Strategie, Resultaten en Cultuur. En ten slotte **het leiderschap zelf**: met de AI Maturiteits- en Responsabiliteits Matrix bepaal je wat de huidige- en gewenste positie van jouw organisatie is, wie eigenaarschap neemt en welke stappen gezet moeten worden. Een strategisch en praktisch boek dat inspireert en je helpt richting te geven.

AI-kompas voor leiders

Geef richting aan succesvolle AI-transformatie

Over de auteur

Harry de Haas (MSc) is ondernemer, adviseur en spreker op het gebied van AI, leiderschap en digitale transformatie. Als oprichter van adviesbureau Cyaaan begeleidt hij organisaties bij de stappen van AI-ambitie tot implementatie. Met een carrière bij Heineken, Ziggo, KPN en Kyden combineert hij strategisch inzicht met hands-on executie. Ook als docent Executive Boardmember Education maakt hij complexe materie op een inspirerende manier toegankelijk.

Lees meer op
www.cyaaan.com

“Dit boek geeft leiders de taal en tools over AI, om hier NU iets mee te doen” - CFO internationaal kwaliteits- en certificeringsbedrijf

Voorwoord

AI versnelt en organisaties en hun leiders kunnen het nauwelijks bijbenen. AI kan nieuwe markten openen, klantbeleving versterken, medewerkerstevredenheid verhogen, kosten verlagen en jouw concurrentiepositie maken of breken. AI heeft ook vele nadelen. De vraag is hoe jij met AI omgaat.

Ik zie dat veel leiders op zoek zijn naar kennis en handvatten om richting te kunnen geven aan hun organisatie in dit AI-tijdperk. Tegelijkertijd hebben teams en medewerkers behoefte aan duidelijkheid en visie. Organisaties weten dat er iets moet veranderen, maar niet wat, niet hoe en niet door wie. En iedereen praat over AI, maar we praten vaak langs elkaar heen.

In dit boek deel ik mijn kennis, inzichten en unieke modellen die ik gebruik bij de begeleiding van organisaties bij hun AI-transformatie. Mijn rijke ervaring met (digitale) transformaties binnen mijn functies bij Heineken, Ziggo, KPN en Kyden, het gedachtengoed uit mijn colleges voor Executive Boardmember Education en inzichten uit gesprekken met leiders en managers, liggen besloten in dit boek. En ja, voor dit boek heb ik ook gebruik gemaakt van AI zelf. Claude van Anthropic was een bruikbare denkpartner bij het ordenen, scherpen en aanvullen van de inhoud. Maar ook Gemini, Perplexity en ChatGPT waren behulpzame tools. De fouten zijn van mij. De snelheid is van de machine.

Dit boek is geschreven voor leiders en hun teams die richting willen geven in een tijdperk van exponentiële verandering. Een strategisch en praktisch kompas dat inspireert en je helpt om van praten naar doen te gaan. Om de ongekende versnelling van AI om te zetten in structureel succes voor jouw organisatie. Misschien ben jij niet de formele leider, maar wel

degene die nieuwsgierig is en ervaart wat AI voor jouw organisatie kan betekenen. Gebruik dan dit boek voor het gesprek binnen jouw organisatie.

Het boek bestaat uit drie delen. **1) De AI-reality die elke organisatie moet weten.** Je ontdekt waar AI staat, van generatieve AI met taalmodellen tot autonome agentie AI-systemen. **2) AI en jouw organisatie.** Wat betekent AI voor jouw sector, jouw discipline(s) en jouw organisatie. Aan de hand van drie invalshoeken: Strategie, Resultaten en Cultuur leer je welke impact AI kan hebben en wat AI betekent in relatie tot de volwassenheid van jouw organisatie. En **3) Leiderschap bepaalt het succes.** Nu staat de rol van leider centraal. Met onder andere een framework waarmee je bepaalt in welke mate jouw organisatie AI inzet én hoe verantwoord je dat doet (de AI Maturiteits & Responsabiliteits Matrix). En met veel inzichten om leiding te geven aan verandering in dit AI-tijdperk, zoals een effectieve coalitie smeden, eigenaren aanwijzen en obstakels wegnemen].

AI vraagt om leiders die hier op een bewust wijze mee omgaan, met visie, met strategie, met governance en met gevoel voor wat AI met mensen doet. Die verantwoordelijkheid ligt bij jou.

AI-kompas voor leiders.

Geef richting aan succesvolle AI-transformatie.

Ik wens je veel leesplezier en succes met de jouw AI-transformatie.

Harry de Haas MSc

Amsterdam, juni 2026

harry@cyaaan.com | cyaaan.com

Je leert wat je moet weten over AI.

Je krijgt inzicht in wat AI voor jouw organisatie betekent.

*Je krijgt tools om succesvol leiding te geven aan AI-
transformatie in dit AI-tijdperk.*

Inhoudsopgave

Voorwoord	10
-----------------	----

DEEL 1 - De AI-realiteit: wat iedereen moet weten

1 AI versnelt, wat je moet weten	20
AI is hier. En het versnelt.	
2 AI-niveaus: van gebruiker tot architect	38
Generatieve AI. AI-agents. Agentic AI. Waar sta jij?	
3 Jouw data, jouw regels & de EU AI Act?	53
Veilig. Compliant. En toch wendbaar.	
4 AI: vriend of vijand?	66
Enthousiasme en scepsis. Beide hebben een punt.	

DEEL 2 - AI in jouw organisatie

5 AI in jouw sector en in disciplines	82
Jouw sector. De disciplines. De urgentie.	
6 Strategie, Resultaten en Cultuur	101
De drie invalshoeken die AI-transformaties laten slagen.	
7 De volwassenheid van jouw organisatie & AI?	119
Startup, scale-up of volwassen. Een groot verschil in dit AI-tijdperk.	

DEEL 3 - Leiderschap bepaalt het succes van jouw organisatie

8 Jouw organisatie & AI. Gebruik de AI-MR matrix	131
Maturiteit bepalen. Verantwoordelijkheid nemen. Nu handelen.	
9 De verandering moet jij leiden	143
Visie. Urgentie. Coalitie. Zelf doen.	
10 De organisatie inrichten voor een AI-transformatie	154
Eigenaren aanwijzen. Monitoren. Bijsturen.	
11 Samenvatting	162
Van begrip naar beweging. Van lezen naar doen.	

DEEL 4 - Bonus en bijlages

Bonus 1: Waar het naartoe gaat	171
Reflecties over wat er ons te wachten staat.	
Bonus 2: Cases die je versteld doen staan	176
Werkelijk gebeurd. Bijna ongelooflijk. Leerzaam.	
Bonus 3: Het AI-arsenaal van vandaag	184
ChatGPT. Perplexity. Claude. Gemini. Copilot.	
Bonus 4: Wie is wie in het AI-landschap (Westerse spelers)	190
De gezichten achter de technologie. En drijfveren.	
 Verdieping: Meer lezen en kijken per hoofdstuk.....	 196
Speciaal geselecteerde verdiepende rapporten, artikelen, video's.	
Glossary (verklarende woordenlijst)	217
Toelichting op begrippen. Alles in één oogopslag.	
Bronnen en noten	219
Alle beweringen, statistieken en cases met bronvermelding.	

AI versnelt, wat je moet weten

AI is hier. En het versnelt.

In 1999 werkte ik bij Heineken toen er een collectieve geestdrift uitbrak. Veel mensen om mij heen, en ook ikzelf, waren naast hun vaste baan bezig met een startup. Een internet-startup welteverstaan. Vrienden, collega's, mensen op verjaardagen: vrijwel iedereen had een of meer ideeën voor een .nl of een .com. Het was inspirerend en onrustig tegelijk.

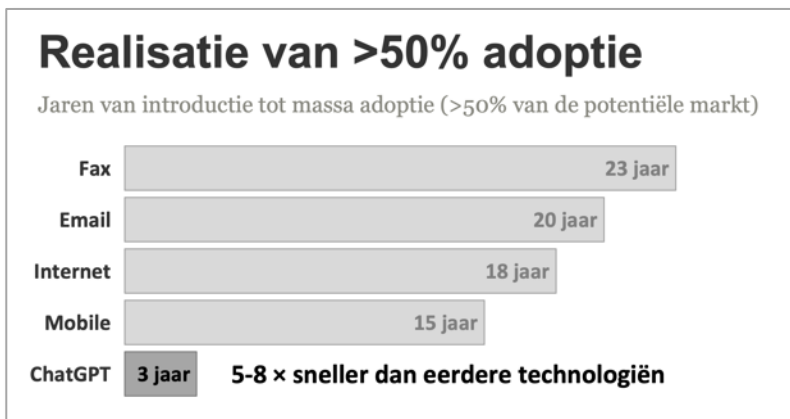
Nu, ruim 25 jaar later, zit ik op een terras en hoor naast mij twee vrouwen vol enthousiasme praten over Claude Code. Een paar meter verderop heeft een stel het over AI-agents voor hun marketingbureau. Het gevoel van toen komt weer terug. De wereld gaat opnieuw een digitale transformatie door. Deze keer is het nog intenser. Op mijn telefoon zie ik dat er net weer een nieuwe 'alles-veranderende' AI-tool is gelanceerd.

Terwijl de wereld in razendsnel tempo verandert, zie ik organisaties, leiders en werknemers hiermee stoeien. En ik zie veel aarzeling. Beleid dat ontbreekt. Angst voor wat er kan misgaan. Vergaderingen over AI, terwijl niet alle deelnemers AI ervaring hebben. Eigenaarschap dat niet helder wordt belegd. Ik begrijp de aarzeling, maar goed leidinggeven aan AI-transformatie is urgent.

Ik merk ook dat veel mensen over AI praten, maar veelal langs elkaar heen praten. Vandaar de volgende twee hoofdstukken over de eigenheid van AI, haar fasen, soorten en vormen. Dit is het fundament voor de daaropvolgende hoofdstukken. Maar ook het fundament om leiding te kunnen geven aan of mee te kunnen denken en praten over een succesvolle AI-transformatie van jouw organisatie.

Wat de huidige technologische ontwikkeling, de golf van AI-ontwikkelingen, fundamenteel anders maakt dan de

internethausse eind vorige eeuw, is de toegankelijkheid. Tijdens de internethausse had je als startup of organisatie om 'mee te kunnen doen' serieuze hardware, goede toegang, een server en een ontwikkelteam nodig. Voor een AI-start-up heb je nu voldoende aan je eigen smartphone. Meer heb je niet nodig. Een scholier in Almere, een zzp'er op Ibiza, een directeur in Rotterdam: iedereen kan direct met 'AI' aan de slag. De implementatiesnelheid van 'AI' is door deze toegankelijkheid ongekennd hoog. E-mail deed er destijds twintig jaar over om de massa (>50% adoptie) te bereiken. Het internet achttien. Mobiele telefoons vijftien jaar. AI in de vorm van ChatGPT bereikte massa-adoptie in slechts drie jaar. Vijf tot acht keer sneller dan enige eerdere technologische ontwikkeling in onze geschiedenis. Bovendien gaat de ontwikkeling binnen het domein van AI in een razend duizelingwekkend tempo.

ChatGPT (de publieke doorbraak van AI) bereikte de consumentenmassa 5-8x sneller dan voorgaande technologieën. Bron: Stanford AI Index 2025

Ik zette bovenstaand 'AI' bewust tussen haakjes, omdat AI een containerbegrip is geworden. We praten vaak langs elkaar heen, zonder duiding van de verschillende soorten en vormen

van AI-toepassingen waarover we praten. De verwarring zit in de definitie van AI, van fysieke AI en cognitieve AI, van Generatieve AI tot AI-agents en agentic AI.

In sessies die ik leid, vraag ik vaak: wie van jullie gebruikt AI regelmatig? En: wat gebruik je dan? ChatGPT wordt het meest genoemd. Daarnaast worden Copilot, Gemini en Claude genoemd. En ik zie het volgende patroon. Er zijn mensen die AI al diep in hun werk of leven hebben geïntegreerd en mensen voor wie het nog een ver-van-mijn-bed-show is. De ervaringen zijn overwegend positief met AI-tools. AI wordt voornamelijk gebruikt als ‘Google 2.0’ of voor het (her)schrijven van teksten. En slechts een beperkt aantal personen weet dat er veel meer te halen is dan ChatGPT.

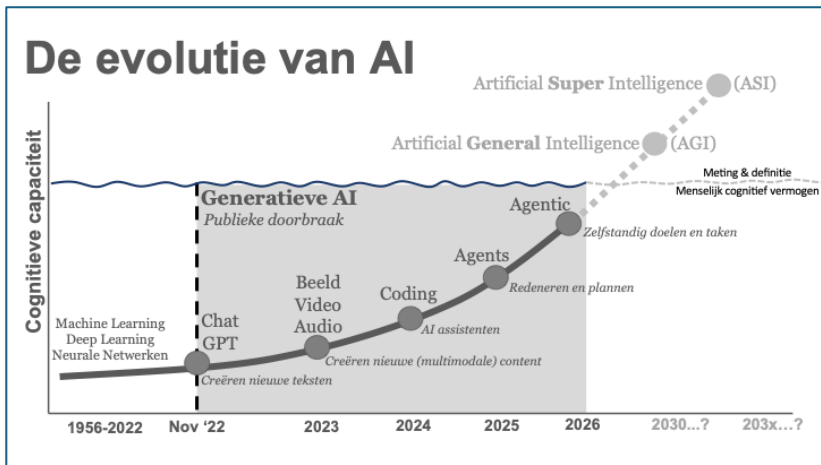
De evolutie van AI

Artificial Intelligence (AI) betekent letterlijk ‘kunstmatige intelligentie’: computers of machines die kunnen leren en taken uitvoeren waarvoor voorheen menselijke intelligentie nodig was, zoals taal ‘begrijpen’, taal genereren, problemen oplossen, patronen herkennen, beelden en spraak analyseren, voorspellingen doen en processen automatiseren.

De term AI is in 1956 bedacht door John McCarthy tijdens een conferentie aan Dartmouth College. Hij geldt als een van de grondleggers van AI. Het idee achter AI ontstond al eerder, vooral door werk van Alan Turing die onderzocht of machines kunnen ‘denken’ (jaren 50). In de beginjaren waren computers nog te beperkt qua snelheid om de illusie van ‘denkende computers’ te kunnen realiseren. Dankzij innovatieve technieken en krachtigere computers die grote hoeveelheden data razendsnel kunnen verwerken, is AI uitgegroeid tot wat het nu in onze wereld teweegbrengt. AI is een term die dus al decennia gebruikt wordt, maar pas recentelijk mainstream is

geworden. Mede daardoor wordt de term AI nogal breed gebruikt en ingezet.

De term AI wordt zó breed gebruikt dat het nuttig is om stil te staan bij wat AI inhoudt, op basis van ontwikkelingsfasen, zoals in onderstaande grafiek over de evolutie van AI.

Van klein gereedschap in de vorige eeuw tot zelfsturende systemen die menselijke redenering evenaren.

Opmerkingen: De grenzen tussen de categorieën overlappen; Data en definities zijn indicatief en meer gebaseerd op omslagpunten dan feitelijke lancering; Menselijk cognitief vermogen is een lastig meetbare grens; AGI en ASI zijn volledig indicatief (geen marktconsensus)

Wat we decennialang AI noemden was feitelijk **Machine Learning**: systemen die patronen leren herkennen in grote hoeveelheden data. Als consument kwam je indirect met AI in aanraking, bijvoorbeeld via op AI-gebaseerde tools zoals spamfilters in e-mail, Netflix aanbevelingen en gezichtsherkenning op je telefoon.

Dat veranderde in november 2022 met de lancering van **ChatGPT**. Een taalmodel dat met tekst kan werken,

redeneren en creëren, in mensentaal. Bruikbaar voor iedereen, technische kennis is niet nodig. Direct inzetbaar. ChatGPT is de eerste generatieve AI, ofwel AI die kan creëren, voor het grote publiek. **Tekst** is daarmee het bekendste gezicht van AI. Taalmodellen zoals ChatGPT, Claude en Gemini kunnen schrijven, samenvatten, ‘redeneren’ en vertalen. Dit zijn zogenaemde generatieve AI-modellen, vaak aangeduid als LLM’s (Large Language Models)

Beeld. Van prompt (een gerichte instructie) naar een afbeelding (visual) in seconden. Generatieve tools als Midjourney en DALL-E zetten een tekstbeschrijving om in fotorealistisch beeldmateriaal. Wat vroeger een grafisch ontwerper en een stockfotobudget kostte, duurt nu dertig seconden.

Video. Kling, Veo en Runway genereren cinematografische videoclipen vanuit een simpele instructie. Wat dit gaat doen met content, communicatie en training is nog maar het begin.

Audio. Stem en muziek op commando. ElevenLabs kloonst een stem op basis van een paar minuten opname. Suno componeert complete nummers inclusief zang. Voice-overs in twintig talen? Geen studio meer nodig.

En dan is er nog de volgende stap: **multimodale AI**. De nieuwste modellen verwerken en genereren tekst, beeld, video en audio in één geïntegreerd systeem.

Coding (AI-assisted). Software ontwikkelen was altijd voorbehouden aan mensen die konden programmeren. Jaren studie, een eigen taal, een eigen denkwijze. Als je die programmeertaal niet sprak, was je afhankelijk van iemand die dat wel deed. Dat is veranderd. In 2025 introduceerde Andrej Karpathy de term **vibe coding**: je beschrijft in gewone taal wat je wilt bereiken, de AI schrijft de code. Een

marketingmanager bouwde in één avond een werkende web-app, zonder developer, zonder IT-budget. Dat betekent dus dat iedereen met een idee, door te praten of tekst in te voeren met deze AI-tool en zonder programmeerkennis een computerprogramma of app kan bouwen.

AI-Agents. Een AI-agent doet meer dan antwoorden geven: hij handelt. Hij verstuurt e-mails, vult formulieren in, roept systemen aan en voert taken uit namens jou. Je geeft een instructie, de agent voert die uit.

Agentic AI is een stap verder. Je stelt een breed doel en het systeem bepaalt zelf hoe dat doel bereikt wordt: het maakt een plan, voert het uit, corrigeert zichzelf en stuurt bij. Jij bent niet de operator van dit systeem, jij bent de eigenaar.

Artificial General Intelligence. AGI is de AI die op alle cognitieve gebieden ‘minstens zo goed presteert als een mens’, niet op één taak, maar op alles. Redeneren, leren, beslissen, creatief denken. AGI bestaat nog niet, maar de schattingen van wanneer het er komt, lopen uiteen van 2027 tot 2035.

Artificial Super Intelligence. ASI gaat verder dan AGI: AI die op alle gebieden ‘de beste menselijke capaciteiten’ verre overtreft. Het tijdpad is onbekend, de maatschappelijke impact potentieel ongekend. Dit is het meest bediscussieerde scenario onder wetenschappers en het meest omstreden scenario in de AI-evolutie.

Fysieke AI en cognitieve AI

Voordat we verder gaan, is het nuttig een onderscheid te maken dat in veel AI-discussies wordt overgeslagen. Als mensen het hebben over ‘de impact van AI’, worden vaak twee

verschillende categorieën door elkaar gemixt. Dit kan leiden tot irrelevante vergelijkingen en verkeerde verwachtingen.

De eerste categorie is **Fysieke AI**: AI die gekoppeld is aan machines of robots en kan waarnemen en handelen in een fysieke omgeving. Denk aan magazijnrobots, autonome voertuigen, slimme sensoren op de werkvloer. Deze AI raakt vooral de **uitvoerende beroepen**: productie, logistiek, bouw, zorg aan het bed. De impact is potentieel enorm, maar implementatie is traag. Fysieke AI vereist hardware, veiligheidsregulering, robotica-investeringen en een complexe omgeving die deze systemen kan ondersteunen. Door de hoge investeringen en de complexiteit neemt deze transformatie veel tijd in beslag. Denk aan een tijdpad van vijf tot vijftien jaar.

De tweede categorie is **Cognitieve AI**: AI die werkt in het domein van kennis en informatie. Teksten, codes, analyses, beslissingen, communicatie, onderzoek. Dit is de AI die schrijft, redeneert, samenvat, vertaalt en programmeert. Deze AI raakt de **kenniswerkers** sector: managers, analisten, juristen, marketeers, consultants, programmeurs, beleidsmakers, bestuurders. Binnen tal van organisaties zijn de kosten van kennis, analyse en communicatie door AI in twee jaar radicaal gedaald. Van rapporten die voorheen een dag aan uren kostten en nu in een uur gerealiseerd zijn. Een presentatie die een halve dag kostte, kan nu in tien minuten. Een juridische analyse die een senior advocaat een week bezighield, kost nu een nacht.

Verder lezen in Hoofdstuk 1.....

Wil je het boek volledig lezen?

Bestellen kan via: <https://cyaaan.com/aikompas/>

AI in jouw sector en in disciplines

Jouw sector. De disciplines. De urgentie.

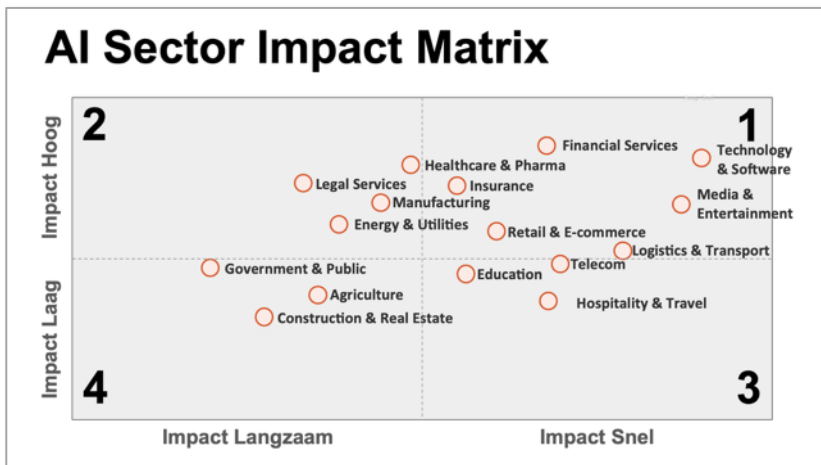
Ik heb het voorrecht gehad om in een aantal verschillende sectoren te werken. De eerste vijftien jaar van mijn carrière zat ik in de FMCG-wereld (fast moving consumer goods). Ik werkte bij Heineken, Vrumona en Smiths Food Group. Daar leer je één ding boven alles: de consument is altijd het vertrekpunt. Elk besluit, elk product, elke campagne begint met de vraag: wat betekent dit voor de klant, de consument? De laatste tien jaar zat ik in telecom en media: KPN, Ziggo, DPG Media. Daar werkt het anders. Daar wordt geredeneerd vanuit product en techniek. Wat kunnen we bouwen? Wat past in ons kabelnetwerk? Die twee werelden kunnen veel van elkaar leren. Bij Ziggo openden we de Ziggo Dome, als beleving voor de klant. Geen gimmick maar een strategische keuze: we wilden van 'kabelaar' groeien naar een entertainmentbedrijf.

Dé strategische vraag die AI nu van elke organisatie vraagt is: 'Wat zijn we en wat willen en kunnen we zijn, ook als het iets totaal anders is of lijkt binnen dit AI-tijdperk'. Kijk in dit hoofdstuk verder dan jouw eigen sector en kijk verder dan jouw eigen discipline(s). De inspiratie komt vaak uit andere domeinen.

De urgentie van jouw AI-agenda wordt sterk bepaald door het antwoord op twee belangrijke vragen: hoe groot is de impact van AI op jouw sector en hoe groot is de impact van AI op de disciplines in jouw organisatie en op jouw discipline? Onder disciplines versta ik de vakgebieden Marketing, Finance, Supply chain, HR, Legal, Inkoop, etc. Dit hoofdstuk bevat twee matrices waarmee je deze vragen kunt beantwoorden: de AI Sector Impact Matrix en de AI Discipline Impact Matrix. Samen geven ze een beeld van waar AI nu al impact op heeft, waar het nog wat langzamer gaat en waarom.

De AI Sector Impact Matrix. Waar staat jouw sector?

Elke sector staat op een andere plek in de AI-transitie. De AI Sector Impact Matrix brengt dat verschil in kaart. Op de horizontale as staat **de snelheid van de impact** op de organisatie: hoe snel manifesteert de impact van AI zich binnen een sector. Op de verticale as staat de **omvang van de impact** op de organisatie: hoe fundamenteel verandert AI een sector? Samen bepalen deze twee dimensies waar een sector staat. Waar staat jouw sector?

Matrix gebaseerd op McKinsey Digital Maturity model, Stanford HAI AI Index 2025 & WEF Future of Jobs Report 2025. Positionering is indicatief.

AI Sector Impact Matrix - kwadrant 1

Impact hoog en snel: AI verandert de sector nú

Rechtsboven in de matrix staan de sectoren waar AI met de grootste impact en hoge snelheid binnenkomt. Technologie en softwarebedrijven lopen hierin voorop. Financiële dienstverlening en verzekeringen volgen op korte afstand. Media en entertainment, retail en e-commerce en logistiek zitten ook in dit kwadrant.

Waarom is hier de impact groot en gaat het hier zo snel? Deze sectoren werken grotendeels digitaal, verwerken een enorme hoeveelheid data en hebben werk dat sterk repetitief en taalgestuurd is. Een analist bij een bank verwerkt jarenlang financiële rapportages. Een klantenservicemedewerker beantwoordt dag in dag uit dezelfde vragen in hetzelfde systeem. Een softwareontwikkelaar schrijft code die voor een groot deel voorspelbaar en herhaalbaar is. Dat is precies het werk waar AI goed in is.

Financiële dienstverlening gebruikt AI al op grote schaal voor fraudedetectie, kredietbeoordeling, klantenservice en geautomatiseerde rapportage. ING verwerkt miljoenen transacties per dag met AI-modellen die patronen duizenden malen sneller herkennen dan de menselijke analisten. Bij technologie- en softwarebedrijven is AI niet meer optioneel: wie geen AI in zijn ontwikkelproces heeft, werkt met een handicap. GitHub Copilot, Claude Code en vergelijkbare tools verhogen de productiviteit van developers met tientallen procenten.

Media en entertainment veranderden als eerste zichtbaar: contentcreatie en gepersonaliseerde aanbevelingen met hulp van AI. Retail en e-commerce volgden met AI-gestuurde personalisatie, dynamische prijsstelling en geautomatiseerde klantenservice.

Impact op het personeelsbestand:

- Minder FTE's nodig voor dezelfde hoeveelheid werk
- Functies veranderen snel of verdwijnen
- Nieuwe rollen ontstaan: AI-trainer, prompt engineer, databeheerder
- Juniorposities staan onder druk

AI Sector Impact Matrix - kwadrant 2

Impact potentieel hoog, maar implementatie langzaam: grote transformatie onder beperkte tijdsdruk

Linksboven staat een groep sectoren die een hoge uiteindelijke AI-impact zullen kennen, maar waarbij de snelheid wordt geremd door externe factoren. Healthcare, farmacie, juridische dienstverlening, energie en utilities: hier is het potentieel enorm, maar de werkelijkheid weerbarstig. Waarom gaat het hier langzamer? Vier factoren spelen een rol:

Regulering en aansprakelijkheid. Een AI-systeem dat een diagnose stelt of een juridisch advies geeft, raakt direct aan vragen over aansprakelijkheid. Wie is er verantwoordelijk als het fout gaat? De wet loopt achter op de technologieën. Dat remt adoptie.

Legacy IT-systemen. Ziekenhuizen draaien op EPD-systemen (Elektronische Patiënten Dossiers) die soms twintig jaar oud zijn. Nutsbedrijven hebben OT-infrastructuur (Operationele Technologie) die niet zomaar te koppelen is aan moderne AI-platformen. De technische erfenis is groot.

Vertrouwen en ethiek. In de zorg en het onderwijs gaat het over mensen. Patiënten, leerkrachten en ouders zijn terughoudend met AI-systemen die beslissingen nemen over gezondheid of leertrajecten. Dat vertrouwen moet worden opgebouwd.

Vakbonden en politiek. De publieke sector kent sterke vakbonden, wat AI tot een politiek gevoelig thema maakt. Omdat de angst voor banenverlies mee kan spelen, is er tijd en aandacht nodig om in goed overleg te bouwen aan vertrouwen en acceptatie.

Dat betekent dat de sectoren uit kwadrant 2 ook met AI-transformatie te maken hebben, alleen met een minder sterke tijdsdruk. Farmacie en Legal hebben te maken met veel regulering en aansprakelijkheid en in farmacie is AlphaFold al een standaardonderdeel van het R&D-proces. In de advocatuur nemen AI-tools contractanalyse en due diligence over. In het onderwijs experimenteren scholen met adaptieve leerplatformen.

Impact op het personeelsbestand:

- Grote, lange termijn transformatie van rollen
- Verminderde instroom in plaats van massaontslagen
- Sterke behoefte aan

.....

.....

Leren van de koplopers buiten jouw eigen sector

De meeste sectoren kunnen leren van andere sectoren die verder zijn in de AI-transformatie. Wie in de gezondheidszorg werkt kan leren van hoe financiële dienstverlening AI inzet voor risicoanalyse en fraudedetectie. Dezelfde principebenadering werkt voor diagnostiek en kwaliteitscontrole. Wie in de overheid werkt kan leren van hoe belastingdienst-equivalenten in andere landen geautomatiseerde besluitvorming hebben ingericht. De technologie is generiek. De lessen zijn overdraagbaar.

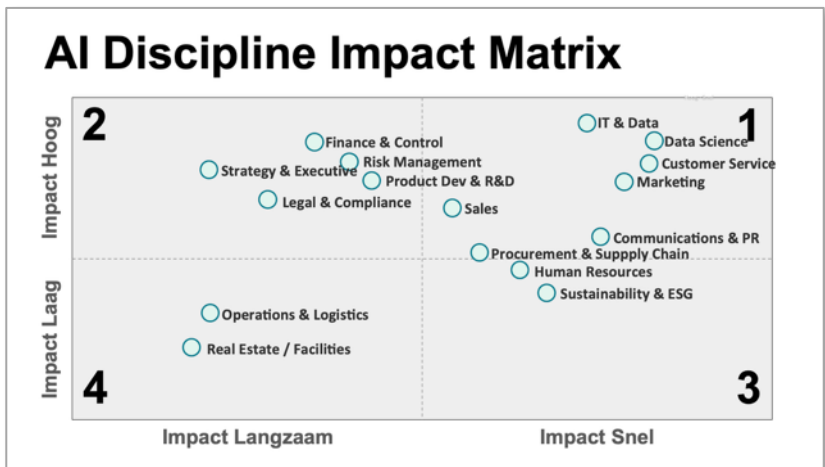
De slimste organisaties kijken niet alleen naar hun eigen sector, maar naar de snel bewegende sectoren rechtsboven in de matrix. Om te begrijpen wat werkt en welke fouten je kunt overslaan.

De AI Discipline Matrix. Waar staan de disciplines?

De AI-impact op jouw sector vertelt een deel van het verhaal. De impact van AI op de disciplines binnen jouw organisatie, vertelt een ander deel.

Als je naar jouw organisatie als geheel kijkt, zijn veel van de disciplines in het navolgende model waarschijnlijk vertegenwoordigd. Als je als professional naar jouw eigen discipline lijkt, of als leidinggevende van een vakgebied, helpt dat om goed te begrijpen hoe groot de impact van AI voor jouw vakgebied is. Een persoon in dezelfde organisatie maar in een andere discipline kan de impact van AI anders ervaren. Een CFO, een marketingdirecteur en een hoofd operations werken in dezelfde onderneming, maar staan op verschillende plekken in adoptie van AI.

De AI Discipline Impact Matrix werkt op dezelfde twee assen als de AI Sector Impact Matrix, maar nu voor disciplines. De spreiding tussen disciplines is groot en belangrijk om te begrijpen.

Matrix gebaseerd op McKinsey Digital Maturity model, Stanford HAI AI Index 2025 & WEF Future of Jobs Report 2025. Positionering is indicatief

AI Discipline Impact Matrix - kwadrant 1

Impact hoog en snel: AI verandert het werk nú

IT & data, data science, marketing en klantenservice staan rechtsboven in de matrix. Dit zijn de disciplines waar de AI-impact het grootst is.

IT & data zijn al lang de enabler van digitale transformatie. Nu wordt de discipline IT & data door de komst van AI structureel anders. IT & data zijn degene die de AI-implementaties vaak dragen in een sterk veranderend technologisch landschap. Data engineers bouwen,

databeheerders bewaken de kwaliteit, IT-architecten integreren AI-systemen in de bestaande infrastructuur. Functies binnen IT & data veranderen door AI sterk maar verdwijnen momenteel allerm minst.

Verder lezen in Hoofdstuk 5.....

Wil je het boek volledig lezen?

Bestellen kan via: <https://cyaaan.com/aikompas/>

Wil je verder lezen?

Voorintekening met early-birdkorting

Tot en met 14 juni a.s. bestaat de mogelijkheid om het boek met korting te bestellen:

- Paperback (inclusief verzending): €19,95 (normaal €24,95)
- E-book (PDF met watermerk): €14,95 (normaal €19,95)

Wil je hiervan gebruik maken? Ga dan naar de bestelpagina via <https://cyaaan.com/aikompas/> of scan deze QR-code

En wil je meer informatie, een keynote of een traject voor jouw organisatie? Mail mij dan op harry@cyaaan.com of kijk op www.cyaaan.com

PS. Na de voorintekening is het boek voor de reguliere prijs verkrijgbaar via www.cyaaan.com, bij BOL en in jouw boekhandel (ISBN 978-94-6533-642-8).